GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 277. — Joi, 11 (23) Decemvre. — 1886.

Brașovŭ, 10 Decemvre 1886.

In nisce momente, când ḍiaristica europénă nu se ocupă decâtŭ de febrilele înarmărĭ de rĕsboiŭ ale marelorŭ state, va fi de interesŭ pentru cetitorii noștri a cunósce cuprinsulŭ unui articulŭ publicatŭ în „Neue freie Presse“ de Dumінecă asupra „*înarmărilorŭ celorŭ micĭ.*“

Din nou cetimŭ în foile din România, că guvernulŭ românŭ va face reducerĭ în bugetele celorlalte ministerii afară de acela alŭ ministeriului de rĕsboiu, care va fi sporitŭ. Etă ce scrie numita fóiă din Viena cu privire la acésta nouă mișcare în viața micelorŭ state:

„Suntemŭ dedațĭ de mulțĭ anĭ a vedé cum în tóte statele marĭ europene bugetulŭ militarŭ se urcă mereu, cum domnesce între ele o gróznică emulațiune de-a se întrece unele pe altele prin numĕrulŭ soldațilorŭ, prin armarea și echipamentulŭ lorŭ, prin superioritatea tunurilorŭ și prin întroducerea de totŭ felulŭ de instrumente omorîtóre. Pentru contraḍicerea, că véculŭ nostru, care se mândresce cu luminile sale și așa ḍicêndŭ se scaldă în umanitate, lucréză neobositŭ spre a perfecționa uneltele de rĕsboiu și că o parte mare a agerimei omului și a progreselorŭ extraordinare în mechanică servesce astăḍĭ pentru aceea, de-a inventa puscĭ cu focŭ repede, tunurĭ ce batŭ departe, torpile și alte drăcii, pentru acésta contraḍicere flagrantă generațiunea modernă n'are pricepere. Ea privesce cu liniște fatalistă, ca la unŭ lucru ce de sine se înțelege, cum fiecare cetățénŭ neschilodŭ este obligatŭ a face serviciu militarŭ douĕḍecĭ séu mai mulțĭ anĭ din viéța sa, cum cheltuielele pentru arte și sciință, pentru instrucțiunea poporală și comunicațiunea publică adeseorĭ n'ajungŭ nicĭ la jumĕtate suma bugetului armatei, cum statele în grozavele lorŭ înarmărĭ suntŭ amenințate a fi lovite de sórtea acelorŭ cavalerĭ austriacĭ, carĭ la Sempach au fostŭ mare parte înăbușițĭ sub greutatea cuirasselorŭ lorŭ“.

„Tóte aceste se consideră ca ceva naturalŭ în statele marĭ europene, carĭ nu fără invidiă priveau păn'acum la amicii vecinĭ, ce se aflau într'o stare de nevinovățiă militară și se mulțumeau chiar pentru modestele lorŭ raporturĭ c'unŭ fórte micŭ bugetŭ de rĕsboiu....“

„Astfelŭ cei din statele marĭ până în anii din urmă priveau și lăudau statele micĭ ca pe nisce oaze ale păcii în mijloculŭ pustiei de arme. Trupele lorŭ nu le considerau mai seriosŭ decâtŭ ca pe nisce soldațĭ de plumbŭ ai copiilorŭ noștri, ele treceau de „nisce frumóse jucării pentru copii cei marĭ.“

„Acéstă părere primì o lovitură nimicitóre prin luptele dinaintea Plevnei. In fața șanțurilorŭ, în dosulŭ cărora bravele batalióne ale lui Osmanŭ-pașa se luptau atâtŭ de vitejesce, se schimbà cursulŭ obicĭnuitŭ alŭ lumei. Celŭ slabŭ mântuì pe celŭ tare, celŭ micŭ pe celŭ mare. Ajutorulŭ românŭ scóse pe Rușĭ din critica strîmtóre, în care ajunseseră. De atuncĭ s'a rĕdicatŭ véḍa militară a statelorŭ micĭ precum și consciința lorŭ, judecata asupra lorŭ fù alta. Esemplulŭ dela Plevna a arătatŭ lumei câtŭ de importantŭ, ba chiar deciḍĕtorŭ, póte fi sprijinulŭ și alŭ unei țĕrĭ de-o modestă mărime chiar pentru o putere militară de ânteiulŭ rangŭ, a arătatŭ cum alianța c'unŭ micŭ prietenŭ póte decide lupta dintre doi uriașĭ. De atuncĭ le-a crescutŭ micelorŭ state crésta, ele începură a nisuì sĕ imiteze după puterile lorŭ pe statele marĭ, aḍĭ suntŭ deja tóte cuprinse mai multŭ séu mai puținŭ de frigurile militarismului, se 'nvĕlescŭ în armătură grea și își făurescŭ săbii lungĭ, carĭ nu se prea potrivescŭ pentru picióreIe scurte“.

„Este de necreḍutŭ cu ce zelŭ lucréză statele micĭ pentru îmbunătățirea și sporirea armatelorŭ lorŭ. De Grecĭ nicĭ că mai voimŭ sĕ vorbimŭ. Ei vorŭ o „patriă mai mare“ — acésta e vechia și nesfêrșita melodiă a politicei grecescĭ și deși acum se cântă încetŭ, rĕmâne neschimbată. Dér și acolo, unde nimenĭ nu se gândesce la lărgirea granițelorŭ și la cucerirĭ, domnesce aceeașĭ plăcere și mania de a-șĭ întări puterea armată. In Danemarca se propune sporirea armatei și o seriă de fortificațiunĭ, carĭ vorŭ costa celŭ puținŭ 39 milióne de coróne. In Belgia e cértă violentă pentru întroducerea serviciului militarŭ obligatorŭ generalŭ și pentru fortificarea Anversului și a liniei Maasei, pentru carĭ stăruiesce generalulŭ Brialmont și ministrulŭ de rĕsboiu, ca și cum neutralitatea Belgiei n'ar fi recunoscută de întréga Europă prin tractate sĕrbătorescĭ. Chiar Elveția se silesce sĕ însufle respectŭ vecinilorŭ ei. Se lucréză la fortificările Gotthardului cu cea mai mare grabă și consiliulŭ naționalŭ a împuternicitŭ pe consiliulŭ federalŭ, ca noulŭ materialŭ de rĕsboiu propusŭ pentru anii 1888 și 1889 sĕ se procure deja în anulŭ viitorŭ și totodată a esprimatŭ speranța, că consiliulŭ federalŭ va lua la timpŭ tóte mĕsurile, ca în casŭ de încurcăturĭ rĕsboinice între statele vecine sĕ apere integritatea și independența Elveției.... Acum nu se mai ḍice în Elveția: „pe munțĭ locuiesce libertatea!“ ci conformŭ spiritului timpului: „pe munțĭ locuiesce progresulŭ militarŭ“.

„Așa e, cei micĭ nu vreau sĕ rĕmână îndĕrĕtulŭ celorŭ marĭ. Aḍĭ nu te mai poțĭ încrede în tractate și este o cestiune, la care nu ușorŭ sĕ póte rĕspunde, că óre dinaintea unei neutralitățĭ, fiă ea orĭ câtŭ de garantată și sigilată, bataliónele unei marĭ puterĭ s'arŭ retrage, décă ea n'ar fi apĕrată printr'unŭ numĕrŭ respectabilŭ de tunurĭ.“

„Dér însemnătatea statelorŭ micĭ ca aliațĭ se măresce prin înarmările lorŭ și în casulŭ unui rĕsboiu europénŭ nu se va mai puté trece așa ușorŭ peste ele, cum se întêmpla înainte. Așa crede celŭ puținŭ lumea în acele țĕrĭ, carĭ până mai acum câțiva anĭ în privința raporturilorŭ militare trăiau într'o simplitate idilică. Acum suntŭ alarmate și isgonite din raiulŭ vieței idilice. Și statele micĭ, ca și cele marĭ, pe carĭ si le iau ca esemplu, în curêndŭ vorŭ geme greu sub povara de ferŭ. A se încărca cu ea e ușorŭ, dér a o scutura érășĭ josŭ de pe umĕrŭ le va fi cu neputință pentru multŭ timpŭ.“

„Mai înainte rĕsboiulŭ nimicea bunăstarea națiunilorŭ, astăḍĭ îngrijesce de acésta pacea în armată; și pentru ca sĕ nu se pótă plânge nicĭ unŭ singurŭ poporŭ asupra acestui lucru, dispare acum încetulŭ cu încetulŭ și diferința dintre statele marĭ și statele micĭ, și întréga omenire europénă se rógă cu pietate la idolulŭ momentului de față: pușca cu repetițiă.“

Scopulŭ școlei reale ungurescĭ din Deva.

In ședința dela 16 Decemvre a comisiunei financiare a camerei deputațilorŭ, desbătêndu-se bugetulŭ cultelorŭ și instrucțiunei și anume postulŭ de 5000 fl. pentru ștergerea împrumutului de 83,000 fl. făcutŭ ca sĕ se construiască școla reală cu internatŭ în Deva, raportorulŭ *Orszagh* propuse sĕ se amâne cu unŭ anŭ edificarea internatului.

George *Szathmary*, luândŭ cuvêntulŭ pentru internatulŭ plănuitŭ în Deva. face istoriculŭ nascerei acestui „importantŭ“ institutŭ de învĕțămêntŭ și arătă absoluta necesitate d'a esista mai departe. Amintesce, că *comitatulŭ Hunedórei,* cu tótă *sărăcia lui,* a adusŭ marĭ jertfe pentru acestŭ institutŭ și pentru interesele culturei. *Aprópe o sută de mii florinĭ au jertfitŭ camitatulŭ* și societatea în acelŭ *ținutŭ expusŭ* alŭ țĕrii pentru interese culturale. Fiecare a adusŭ jertfe, pentru ca activitatea școlei reale sĕ aibă efectŭ și succesŭ. E cu neputință, ca legislativa sĕ lase'n baltă acolo nisuințele urmărite de 15 anĭ. Școla reală de acolo póte avea succesŭ numai cu ajutorulŭ unui internatŭ. Décă Ungaria n'are pentru astfelŭ de scopurĭ nicĭ 30,000 fl., atuncĭ e mai bine ca sĕ n'aibă nimicŭ. Aci nu e vorba de o jumĕtate de milionŭ séu de sute de mii, câtŭ se dă pentru unele palate, ci de o sumă care a costatŭ d. e. o aripă de pórtă séu o cotloană de pimniță a palatului vamalŭ.

Stefan *Rakovszky* recunósce, că micile cheltuelĭ ale internatului în Deva nu stau în raportŭ cu *importanța* lui. Crutarea ar fi aci în adevĕrŭ necorectŭ întrebuințată.

Ministrulŭ *Trefort* observă, că, din punctŭ de vedere curatŭ financiarŭ, n'ar avea nimicŭ de obiectatŭ în contra amânării înființării internatului cu unŭ anŭ, dér *aci suntŭ în jocŭ considerațiunĭ multŭ mai importante,* pentru care se rógă sĕ se voteze postulŭ.

Wahrmann recunósce că cheltuelile la acestŭ postŭ se cerŭ pentru unŭ scopŭ corectŭ și motivatŭ. Dér décă vremŭ sĕ facemŭ economiă, trebue sĕ'ncepemŭ undeva. Ministrulŭ de instrucțiune a făcutŭ în anii din urmă 30 milióne datorii. Așa nu mai póte merge. Oratorulŭ se miră, că comisiunea nu simte, că a sositŭ timpulŭ a începe undeva cu economiile.

Ministrulŭ *Trefort* replică, că împrumuturile contractate de elŭ pentru construcțiunĭ nu suntŭ 30, ci 9 milióne.

Lang nu găsesce corectŭ a lăsa sĕ cadă postulŭ. Chiar cei interesațĭ — acésta sĕ nu se uite — au adusŭ marĭ jertfe și nu trebue sĕ se respingă brutalŭ acéstă abnegațiune.

Enyedi încă ar merge departe cu economiile, dér nu póte încuviința economii acolo, unde e vorba de unŭ *interesŭ naționalŭ.*

Hegedüs încă e pentru economiă, dér aci se tractéză de *satisfacerea* unei *trebuințe reale.* Institutulŭ din vorbă numai atuncĭ póte corĕspunde deplinŭ scopului, décă are unŭ internatŭ. Numai atuncĭ proprietarii micĭ și mijlocii își potŭ cresce copii în aceste institute. Oratorulŭ votéză postulŭ, dér sĕ se noteze în raportŭ, că acestŭ casŭ nu servesce ca precedentŭ pentru celelalte școle reale.

Helfy e de părerea lui Wahrmann, dér în casulŭ acesta crutarea ar fi rĕu întrebuințată.

Br. *Liphay* nu votéză acestŭ postŭ, a căruia cerere e dubiósă.

Kralitz votéză postulŭ, fiindŭ că înființarea internatului o pretindŭ *raporturile locale.*

Au mai vorbitŭ și alții pentru postŭ. Precum vedemŭ, școla reală unguréscă cu internatŭ din Deva are scopulŭ *a maghiarisa,* și *numai* de aceea s'a votatŭ înființarea internatului. Comitatulŭ a cheltuitŭ banĭ românescĭ — pe lângă cei românescĭ ai ministeriului — ca sĕ susțină școla de maghiarisare.

Armata italiană.

In camera italiană, la întrebările lui Rudini asupra armatei, ministrulŭ de rĕsboiu a rĕspunsŭ următórele: Districtele militare suntŭ provĕḍute cu totŭ ce e necesarŭ pentru echipamentulŭ oștirii. La 1 Ianuarie 1887 cea mai mare parte a miliției teritoriale va fi organisată; la 1 Ianuarie 1888 efectivulŭ de pace alŭ companiilorŭ va fi de 100 ómenĭ. Deși dênsulŭ nu e pĕtrunsŭ de necesitatea pușcilorŭ de repetițiă, crede că e bine sĕ se procure acéstă armă spre a ridica elementulŭ moralŭ alŭ trupei. In depou suntŭ sése milióne pușculițe cu conserve de carne. In raportŭ analogŭ suntŭ și celelalte provizii. Arme suntŭ nu numai pentru armata de prima și a doua liniă (reserva), ci și pentru miliția teritorială. Puștile actuale suntŭ escelente; transformarea lorŭ în puscĭ de repetițiă e lesne și ieftină (ḍece francĭ de bucată).

Pe la mijloculŭ anului 1887 tótă oștirea de prima liniă va fi armată cu pușcĭ de repetițiă. Deórece muniția pentru aceste pușcĭ e aceeașĭ, ca și pentru pușca de până acum, armata nu va suferi nimicŭ în casulŭ unei mobilisărĭ. Din reservă séu miliția mobilă se potŭ imediatŭ mobilisa regimentele de infanteriă și artileriă pentru formarea a 12 divisiunĭ. La casŭ de nevoe totulŭ va fi gata, căcì se vorŭ face orĭce sacrificii.

Organisarea miliției teritoriale progreséză repede și

în scurtŭ timpŭ va putea îndeplini tóte serviciele la care ar fi chemată. Intăririle nu trebuescŭ înmulţite prea multŭ, deórece ele împedecă operaţiunile oştirii. Mai bine întăririi puţine, dér bune; forţa naţiunii este oştirea în câmpŭ. Fortificaţiile dela Spezia vorŭ fi gata în câteva lunĭ şi suntŭ escelente. Ministrulŭ dice, că naţiunea póte avea încredere în patriotismulŭ lui. Este şi o reservă de arme şi de altele trebuinciόse rĕsboiului; a cere mai multŭ ar fi de prisosŭ. In 15 dile se potŭ mobilisa 500,000 ómenĭ pentru prima linia şi decĭ putemŭ fi liniştiţĭ. Oştirea nóstră — dice ministrulŭ—va sci sĕ ţie susŭ onórea naţiunii, fiă singură, fiă alăturĭ cu aliaţĭ.

SCIRILE DILEI.

Ministrulŭ de interne ungurescŭ a aprobatŭ sentinţa instanţei a doua, adusă de căpitanatulŭ orăşenescŭ alŭ capitalei în afacerea demonstraţiunei făcute înaintea consulatului rusescŭ de cătră studenţĭ, cu ocasiunea trecerei prinţului Alexandru de Battenbergŭ prin Pesta. Suntŭ condamnaţĭ 8 studenţĭ la amende de câte 5—30 fl. eventualŭ arestŭ de 1—3 dile, şi la cheltuelĭ de judecată.

—x—

Şefulŭ de secţiune *Szögyeny* din ministeriulŭ de esterne din Viena şi consilierulŭ ministerialŭ br. *Glanz* au fostŭ în Pesta, unde au avutŭ o lungă convorbire cu ministrulŭ de comerţŭ *Szechenyi* şi cu secretarulŭ de statŭ *Matlekovicĭ* în afacerea *tractărilorŭ comerciale cu România,* care vorŭ începe în curêndŭ.

—x—

Generalulŭ adjutantŭ alŭ Măiestăţii Sale monarhului nostru, F. Z. M. br. *Mondel,* a muritŭ în Baden în vêrstă de 65 anĭ. Mondelŭ a luatŭ parte în espediţiunea din Italia dela 1848/9, s'a distinsŭ în 1866 în luptele dela Trantenau şi Blumenau. A fostŭ decoratŭ cu vr'o 26 de ordine din partea diferiţilorŭ monarhĭ.

—x—

Deputatulŭ Alexiu *Papp* a adresatŭ ministrului de finanţe o interpelare, în care-lŭ întrébă, décă scie, că optŭ comune din Şabolciu, care au unŭ venitŭ curatŭ de 34.384 fl., plătescŭ dare anuală peste 113,000 fl.? Nu scimŭ ce va rĕspunde ministrulŭ, dér acésta dovedesce, că contribuabilii suntŭ storşĭ pănă la mĕduvă.

—x—

Ministrulŭ ungurescŭ de interne a numitŭ organele oficiale respective, însărcinate cu esecutarea desfiinţării comuniunilorŭ de casă în fosta graniţă militară română bănăţénă. In centru, *Lugoşŭ,* e numitŭ, ca raportorŭ alŭ instanţei a doua, Akusiu Verzar; ca representanţĭ ai instanţei întâiu: în *Caransebeşŭ* Alexandru *Wittih,* în *Teregova* Hugo *Huervaldt,* în *Orşova* Gustav *Szabo,* în *Bozovicĭ* Arpad *Varkonyi,* în *Moldova* Dumitru *Antonescu.* Numiţii începŭ funcţiunea lorŭ la 1 Ianuariu 1887 şi pórtă toţĭ titlulŭ de főszolgăbirĕi.

—x—

In *Promontorŭ* s'au bolnăvitŭ într'unŭ grajdŭ trei vacĭ de vĕrsatŭ. La invitarea solgăbirăiatului, o comisiune de medicĭ şi veterinarĭ a luatŭ mĕsurĭ, ca sĕ nu se molipséscă şi ómenii.

—x—

Din *Românescĭ,* comit. Caraşŭ-Severinŭ, pădurarulŭ Iosifŭ *Petriman* a fostŭ împuşcatŭ pe ferestră în casă, fiindŭ lovitŭ de mórte. Se crede a fi unŭ actŭ de rĕsbunare. Casulŭ se cerceteză.

—x—

Legea comunală 1 Art. XXII din 1886 cuprindêndŭ textulŭ oficialŭ, esplicărĭ şi estrasŭ din ordinaţiunea ministerială despre aplicarea legii de *Paulŭ Rotariu,* advocatŭ şi redactorŭ alŭ diarului „Luminătorulŭ," — a eşitŭ de sub tiparŭ şi se află de vêndare la autorŭ în *Timişóra* cu preţulŭ de 40 cr. v. a. Traducerea este fórte nimerită, într'unŭ stilŭ uşorŭ, aşa încâtŭ cu ajutorulŭ esplicărilorŭ cuprinse în textŭ se póte pricepe fórte uşorŭ de toţĭ cărturarii noştri din poporŭ; ér formatulŭ este octavŭ micŭ, îndemĕnaticŭ şi portativŭ. O recomandămŭ în deosebita atenţiune a cărturarilorŭ noştri.

—x—

In prăvălia d-nului *Nicolae N. Bidu* din Strada Teatrului s'a adusŭ, pe lângă diferite soiurĭ de pesce unŭ morunŭ de o lungime de 2 metri, circa 200 kilo. grame greutate, din care s'au scosŭ 30 kilo icre negre. Acestŭ morunŭ a costatŭ cu icrele împreună 800 lei noi,

—x—

„Epoca« află, că *guvernulŭ românŭ* a făcutŭ o comandă de 6000 puscĭ cu repetiţiă.

—x—

Jurnalulŭ societăţii de statistică din Parisŭ ne dă frumósa scire, că d. *I. I. Nacianŭ,* ale cărui scrierĭ economice suntŭ fórte stimate şi apreciate în capitala Franciei, a fostŭ alesŭ în unanimitate *membru alŭ societăţii de statistică din Parisŭ,* dice »Gazeta Prahovei". Este de ajunsŭ a spune, că societatea de statistică din Parisŭ numĕră printre membrii ei şi bărbaţĭ ca *Lesseps, Levasseur, de Foville, Leon Say,* spre a se înţelege marea însemnătate ce acestŭ înaltŭ corpŭ savantŭ ocupă în tótă lumea economică şi mai alesŭ în Parisŭ.

—x—

Duminecă s'a inauguratŭ la *Brăila* noulŭ edificiu destinatŭ liceului din acelŭ oraşŭ. Au luatŭ parte la acéstă serbare ministrulŭ instrucţiunii Sturdza, întregŭ corpulŭ profesoralŭ, Prefectulŭ, Primarulŭ şi întregulŭ consiliu comunalŭ, şi unŭ publicŭ din celŭ mai alesŭ. A vorbitŭ d. Popescu, directorulŭ şcolei, arătândŭ fasele prin care a trecutŭ acestŭ gimnasiu, diferitele metamorfose ce a suferitŭ fiindŭ pe rêndŭ şcólă comercială, reală, gimnasiu clasicŭ, şi redevenindŭ în urmă şcólă reală. A mai vorbitŭ şi d. Câmpinenu, primarulŭ oraşului. După aceea a luatŭ cuvêntulŭ d. Sturdza, arătândŭ importanţa învĕţământului şi a insistatŭ mai cu sémă asupra punctului, că profesorii sĕ'şĭ sacrifice timpulŭ vocaţiunii lorŭ. Oraşulŭ era pavoasatŭ.

Dela conferinţa protopopéscă din Posta.

(desertaţiunea înv. *Eliă Popŭ,* ţinută la 23 Octomvre).

(Urmare.)

La audulŭ acestora pare că vĕdŭ pe unii clătindŭ din capŭ, cugetândŭ că eu ca dascălŭ aşĭ vorbi aci în folosulŭ nostru dăscălescŭ. Ba nu, fraţilorŭ, căcĭ eu înţelegŭ pe adevĕratulŭ dascălŭ, care'şĭ face datorinţa, éră de altă parte, sĕ fiă după mine, aşĭ alege grâulŭ din plévă şi pe cei demnĭ i-aşĭ asigura în esistenţa lor, éră pe năimiţĭ i-aşĭ delătura, căcĭ în locŭ de a folosi, mai multŭ strică causei nóstre culturale. „Voesce şi vei putea, luminéză-te şi vei fi." Étă sentinţa, care niciodată nu trebue sĕ o perdemŭ din vedere.

Aşa déră, ca sĕ fimŭ părtaşĭ luminărei prin învĕţătură, ne trebuescŭ scóle bune şi învĕţătorĭ harnicĭ. Apoi se cere ca scolarii sĕ cerceteze regulatŭ scóla, căcĭ altcum tóte ostenelele vorŭ fi numai mazĕre aruncată în părete. Ci nu numai cei obligaţĭ a frecventa scóla dela 6—12 anĭ, ci şi cei repeţitorĭ pănă la 15 anĭ — ba şi tinerimea adultă în Duminecĭ şi sĕrbătorĭ. Câte şi mai câte neregularitătĭ se întêmplă cu frecventarea, le scimŭ şi simţimŭ noi, dascălii. Pedepsirea orĭ nepedepsirea celorŭ renitenţĭ atêrnă de cele mai multe orĭ pănă şi dela celŭ mai simplu primarŭ alŭ comunei Acésta e unŭ rĕu mare, care nu mai póte merge aşa. Cine are urechĭ de auditŭ sĕ audă.

Eu, ca unulŭ din cei mai micĭ între apostolĭ, Vĕ rogŭ şi conjurŭ, ca de aicĭ înainte, mână în mână sĕ ne facemŭ datoria. Preotulŭ în tótă diua odată sĕ visiteze şi controleze pe învĕţătorulŭ, éră acesta în lipsele şi ispitele ce le întêmpină sĕ céră totdéuna ajutorulŭ preotului şi aşa uniţĭ în cugete, în simţirĭ şi fapte demne vomŭ putea scóte lucrulŭ la sfêrşitŭ bunŭ.

Ceva tristŭ am observatŭ din partea unora chiar dintre noi, cei chiămaţĭ, când e vorba de a sprijini întreprinderile făcute spre scopurile nóstre culturale. Cunóscemŭ şi scimŭ cu toţii lipsele, cum şi împrejurările între carĭ trăimŭ. Lipsele suntŭ multe, érá împrejurările critice. Preoţimea nóstră se plânge, că o duce cu greu, mai alesŭ când te ducŭ pĕcatele a cere sĕ subscrie cutare colectă orĭ sĕ aboneze cutare scriere, fiă aceea de orĭ ce valóre culturală.

Acuma, îndrumatŭ din partea preotului cu cuvintele: „Nu potŭ subscrie şi contribui orĭ abona, suntemŭ sĕracĭ, venite nu suntŭ.... etc.« óre în asemenea stare cine ar ave curagiulŭ de a se mai adresa învĕţătorului, care într'adevĕrŭ că se póte dice sĕracŭ? Aşa cum óre va înainta literatura nóstră? orĭ vomŭ pretinde sĕ o susţină poporulŭ? Sĕ mĕ credeţĭ, D-nilorŭ, că eu cunoscŭ preoţĭ cu stare bună şi în parochii bune, însĕ pentru aceea nu vei vedea pe masa dênşilorŭ scrierĭ orĭ foi românescĭ, decâtŭ póte foia „Magyar Álam." Sĕ sprijinimŭ dér pe bărbaţii nostri, carĭ sacrifică totulŭ pentru înaintarea literaturei nóstre poporale, pedagogice didactice, cum şi totŭ felulŭ de scrierĭ folositóre.

Ba — premergêndŭ înşine cu esemplu — sĕ îndemnămŭ şi pe aceea din poporŭ, carĭ sciu ceva carte, sĕ se aboneze la câte o foiţă poporală de carĭ avemŭ acuma şi noi, a forma cu ei biblioteсe scolare, a le procura câte unŭ călendarŭ etc. Făcêndŭ aşa, escitămŭ în poporŭ simţulŭ de cetire şi acésta multŭ ajută pentru înaintarea în cultura dorită.

Ertaţi-mĕ acum în câteva liniamente sĕ desfăşurŭ şi întrebarea despre îmbrăţişarea măestriilorŭ de cătră poporulŭ nostru. Aicĭ încă ne plângemŭ cu toţii, că într'adevĕrŭ, mai alesŭ pe aicĭ prin părţile nóstre fórte puţinĭ dintre Românĭ se facŭ măestri. Durere că e tocmai aşa şi de aci încolo trebue sĕ ne gândimŭ noi cei cu carte despre modulŭ cum sĕ lăţimŭ între poporŭ măestriile. Cumcă acestea suntŭ fórte folositóre, nime nu va trage la îndoială. Sĕ vedemŭ însĕ pentru ce? Omului îi trebuescŭ haine şi totŭ felulŭ de sersamurĭ. Nicĭ fără de haine, nicĭ fără de unelte pentru purtarea economiei nu putemŭ fi. Acestea tóte se câştigă pe banĭ, şi încă eştĭ silitŭ a le plăti câtŭ de scumpŭ de multe orĭ.

Meşterii şi neguţătorii suntŭ orĭce, ungurĭ, nemţĭ, evrei etc. şi numai românĭ nu. Aşa déră banii nostri îi dămŭ celora de altŭ némŭ, carĭ astfelŭ trăescŭ cu multŭ mai uşorŭ şi mai bine ca poporulŭ nostru, îmbrăcaţĭ bine, cu pâne, zémă şi carne pe mésă, pe când poporulŭ nostru trăesce ca vai de elŭ, de multe orĭ nu are nicĭ amărîta de cójă uscată şi spuzariulŭ cu zémă de vardă orĭ oţetŭ lângă ea. A cui e vina aicĭ, fraţilorŭ plugarĭ? Óre nu'i a acelora, cărora nu le place a fi măestri? Am auditŭ pe mulţĭ ómenĭ de ai noştri dicêndŭ, că cum va fi din copilulŭ sĕu pielarŭ, fierarŭ orĭ altŭ meşterŭ, când nicĭ viţă-sĕmênţa lui n'a fostŭ de aceia? Hei fraţilorŭ, şi bune suntŭ meşteşugurile! Au nu vedemŭ noi, când mergeţĭ d-vóstră cu ceva de vêndare la Baia mare orĭ aiurea, că cei ce cumpĕră dela noi şi cei cu banĭ suntŭ meşterii. Apoi sciţĭ că aceia se vorbescŭ toţĭ laolaltă cum sĕ cumpere şi sĕ nu se strice unulŭ pe altulŭ. Aşa déră ei ne dau pre munca nóstră câtŭ vréu, pre când noi cumpĕrămŭ dela ei fórte scumpŭ hainele ş. c. l. Au nu vedemŭ de altă parte, că ómenii noştri mai cu putere, mai avuţĭ, cheltuescŭ în câte 14—16 anĭ mii şi mii de florenĭ câte cu unŭ pruncŭ învĕţându-lŭ, pănă ce cu anevoiă facŭ din dênsulŭ unŭ preotŭ, unŭ advocatŭ (fiscalŭ) orĭ altceva. Şi apoi credeţĭ că acesta trăesce mai bine şi mai uşorŭ ca şi d. e. unŭ pielarŭ harnicŭ? Oh nu! Ba încă meşterulŭ e domnŭ pe sine, nu e silitŭ a se căciuli înaintea nimĕrui, pre când noi nădrăgarii — durere — trebue de multe orĭ sĕ jucămŭ după cum ne cântă altulŭ, numai ca sĕ avemŭ pace şi linişte....

Étă dĕră, că măestriele suntŭ fórte bune şi trebue sĕ le îmbrăţişămŭ, décă nu voimŭ singurĭ a ne săpa grópa perirei pentru viitorŭ.

Cine are dér copii, sĕ'i dea mai întâiu la scólă şi după ce şĭ-a câştigatŭ cunoscinţele necesare sĕ-i împartă pe unulŭ la măestriă, pe altulŭ la neguţătoriă, la dăscăliă ş. a. mai rĕmânêndŭ altulŭ şi la economiă.

FOILETONU.

Dela congresulŭ Orientaliştilorŭ.

„Elementele turcescĭ în limba română", de d-lŭ *Haşdĕu.*

(Urmare şi fine.)

Noţiunea de *usură* este curatŭ juridică. Numai prin persistenţa unei influinţe legislative séu administrative póte o limbă sĕ împrumute dela alta unŭ terminŭ pentru a esprime o noţiune analogă. Astfelŭ limba latină judiciară din evulŭ mediu a datŭ Maghiarilorŭ *uzsora* „usură«; astfelŭ Românii şi Slavii meridionalĭ au primitŭ prin dreptulŭ bizantinŭ cuvêntulŭ *Kamata*=κάματος; astfelŭ sub dominaţiunea Goţilorŭ, vechii Slavĭ au numitŭ usura *lichva*=got. leihvan. Cuvêntulŭ *aslam* „usură« indică unŭ raportŭ fórte intimŭ între Românĭ şi Cumanĭ, în epoca preponderanţei politice a acestora din urmă pe ţĕrmulŭ stângŭ alŭ Dunării.

Incheiu aşa déră, insistândŭ aci asupra necesităţii de a supune unui nou studiu, basatŭ pe alte principii decâtŭ în trecutŭ, elementele turcescĭ în limba română. Nu dicŭ nimicŭ despre elementele grecescĭ, slave şi maghiare, care au fostŭ studiate pănă aci într'unŭ modŭ încă şi mai puţinŭ satisfăcĕtorŭ. Numai prin cercetărĭ adevĕratŭ scienţifice asupra elementelorŭ împrumutate în limba română, cercetărĭ libere de orĭce preocupaţiune diplomatică şi de orĭce tendinţă, aşa dicêndŭ patriotică, va isbuti cineva sĕ lămuréscă multe puncte obscure séu născocite ale istoriei române şi sĕ arunce o viuă lumină asupra psihologiei poporale a Latinilorŭ din Orientŭ. Totŭ ce nu e turcescŭ, grecescŭ, slavŭ séu maghiarŭ, totŭ ce nu provine din vre-unŭ altŭ isvorŭ, de mai puţină importanţă, va fi recunoscutŭ ca aparţinêndŭ chiar originelorŭ naţionalităţii române, originĭ parte italiane, parte tracice.

*

Disertaţiunea d-lui Haşdĕu a fostŭ ascultată cu o deosebită atenţiune de membrii congresului. Nimenĭ n'a ridicatŭ vr'o obiecţiune în contra celorŭ dise de d. Haşdĕu, care a scoborîtŭ tribuna în aplausele congresului.

Victoria câştigată de istoriculŭ românŭ e o victoriă a românismului şi o ruşinósă cădere, putemŭ dice o pregătire pentru înmormêntarea teoriei rösleriane, şi cu ea a teoriei d-lui Hunfalvy, care şĭ-a trăitŭ traiulŭ, D-lŭ Hunfalvy nu va plânge singurŭ la mormêntulŭ ei, va fi secundatŭ şi de istoricii sasĭ, de compatrioţii nostri sasĭ, isvorulŭ din care au eşitŭ acele teorĭi false şi care multŭ timpŭ a ţinutŭ în rătăcire o parte însemnată dintre istoricii Europei.

Lăsândŭ acum la o parte pe d-lŭ Hunfalvy, care ca şi d-lŭ Papageorgios a adusŭ unŭ mare blamŭ modului de scriere a istoriei la Ungurĭ şi la Grecĭ, sĕ rămânemŭ la compatrioţii nostri sasĭ, cărora nu le vine la socotélă sĕ arunce pe grămadă munca de decĭ de anĭ a istoricilorŭ lorŭ. Nu le vine la socotélă, dér vorŭ fi siliţĭ, décă e vorba sĕ ţină paşŭ cu progresulŭ cercetărilorŭ istorice.

Câtŭ de greu le vine Săsilorŭ a se deslipi de teoriile conaţionalilorŭ lorŭ, rĕmaşĭ în sînulŭ lorŭ, orĭ desertaţĭ, ne dovedesce împrejurarea că, după ce d. Hunfalvy a fostŭ sdrobitŭ în congresulŭ Orientaliştilorŭ, au găsitŭ cu cale sĕ petrécă o séră cu falsităţile istorice ale academicianului ungurŭ în contulŭ Românilorŭ.

„Amicii literaturei« — cum îi numesce »Kronst. Ztg." — în 7 Decemvre n. s'au adunatŭ în localităţile casinei săsescĭ de aci, ca sĕ facă literatură. Intre altele profesorulŭ sasŭ I. Gross vorbì despre noua lucrare istorică a d-lui Hunfalvy, întitulată *„Neue Erscheinungen der romänischen Geschichsschreibung"* (Nouĕ apariţiunĭ ale scrierei istoriei la Românĭ.) Étă rĕsumatulŭ ce-lŭ dă

Nu va fi rěu aşa, fraţilorŭ, căcĭ moşióra va rĕmânea nembucătăţită şi cu productele aduse de dênsa se vorŭ folosi mai bine 1—2, decâtŭ 4—5 şi mai mulţĭ fraţĭ cum vedemŭ în multe locurĭ. (Va urma.)

Ţéra Oltului, Decemvre 1886.

La cestiunea înfiinţărei unei reuniunĭ pentru promovarea meseriilorŭ la poporulŭ din Ţéra Oltului.

Domnule Redactorŭ! Tóte statele europene se află în o crisă economică. Acésta o vedemŭ cu toţii din rapórtele statistice, de carĭ cetimŭ în tóte ḑilele. Franţa, Germania şi chiar Anglia, cele mai culte şi mai bogate state ale Europei, se vědŭ necesitate a-şĭ lua měsurĭ estraordinare pentru apĕrarea intereselorŭ lorŭ economice. Comerciulŭ şi industria în statele acestea suntŭ în měsura cea mai mare rĕspândite, şi cu tóte acestea se iau mereu měsurĭ, numai sĕ mărescă isvórele de venite ale statului sĕu, sporindŭ venitele poporului. E bine în acea ţéră, unde locuescŭ popóre totŭ de unŭ felŭ, unde nu domnescŭ lupte de partidă, lupte de naţionalităţĭ, unde conducĕtorii statului suntŭ conduşĭ de idei salutare şi fericitóre pentru supuşii lui. *Luptele pe terenulŭ economicŭ, ivite în secolulŭ acesta în ţĕrile aparţinĕtóre Europeĭ nu e perspectivă sĕ încete, pentru că acestea trebuescŭ privite în o legătură intimă cu lupta pentru esistenţa naţională ce se manifestă totŭ mai acută începêndŭ dela anulŭ 1848 încóce.*

Fiecare, care a cetitŭ puţinŭ productele literaturei mai noue, parte naţională, parte străină, s'a putută convinge, că cu anulŭ 1848 s'a începutŭ o luptă culturală, o luptă pentru esistenţa naţională, pe viéţă şi pe mórte. Acéstă luptă de esistenţă naţională esistă între Irlandezĭ şi Englezĭ, între Polonii Pomeraniei de odinióră şi între germanismulŭ de aḑĭ. Acéstă luptă o vedemŭ în absolutistica Rusie, carea cu legile ei draconice vré sĕ amalgamiseze pre popórele nerusescĭ cu forţa. Acestŭ fenomenŭ de luptă naţională dominéză şi'n peninsula balcanică, şi totŭ în acéstă luptă naţională, carea are sĕ decidă, că poporulŭ românŭ sĕ mai rĕmână ca atare sĕu nu, vedemŭ cu toţii, — ne aflămŭ şi noi Românii de sub coróna sf. Stefanŭ.

Dér resultatele culturei suntŭ cu atâtŭ mai marĭ, cu câtŭ e şi posiţia materială mai bună, şi nu este mai tristŭ, decâtŭ a vedea cultura modernă învîrtindu-se în valurile sĕrăciei. Poporulŭ nostru în evulŭ de mijlocŭ a trebuitŭ sĕ îndure sórtea feudalismului, care l'a strînsŭ în cătuşĭ de fierŭ, éră în timpurile mai nouĕ a trebuitŭ sĕ lupte cu arma în mână contra cutropitorilorŭ. Nu este mirare, dér décă a rĕmasŭ înapoi în cultura faţă cu occidentulŭ şi póte de unele naţiunĭ conlocuitóre favorisate de sórte. Poporulŭ românŭ din regatulŭ sf. Stefanŭ a datŭ prin progresulŭ arĕtatŭ dela 1848 încóce probe învederate despre iubirea de înaintarea sa în cultură, încâtŭ nisuinţele sale în acéstă direcţiune suntŭ considerate deja şi în vestulŭ Europei. Cu tóte acestea, inteligenţa poporului românŭ, décă voesce ca poporulŭ sĕu sĕ pótă ḑice şi de aci înainte: [sunt] şi voiu fi, trebue sĕ manifesteze unŭ interesŭ înḑecitŭ mai mare ca până acum faţă cu sórtea şi viitorulŭ ţĕranului românŭ. În patria nóstră suntŭ multe naţionalităţĭ, şi tóte acestea— putemŭ afirma — au o posiţie mai bună şi mai îmbucurătóre decâtŭ poporulŭ nostru. Elementulŭ germanŭ din patriă este unulŭ dintre cele mai culte şi mai avute, pentru că comerciulŭ şi industria — aceştĭ doi factorĭ potenţĭ în viéţa popórelorŭ — se află în mâna lui. Pe Croaţĭ îi vedemŭ cu autonomia lorŭ naţională administrativă şi în parte politică, putêndŭ dispune mai liberŭ de cestiunile vitale a le lorŭ. Apoi ce sĕ mai ḑicemŭ de elementulŭ maghiarŭ, căruia îi stau visteria statului şi venitele fondurilorŭ religionare catolice şi reformate la disposiţiă? Din contră posiţia poporului nostru românescŭ este grea, pentru că în acéstă luptă culturală, în lupta de esistenţa naţională este avisatŭ numai şi numai la prea modestele lui puterĭ, şi încă şi acestora li se punŭ de adversarii noştri pedecĭ.

Acestea împrejurărĭ triste pêntru poporulŭ românŭ însĕ n'au sĕ ne descurajeze, ci din contră sĕ ne oţĕlescă pe viitorŭ, şi acésta cu atâtŭ mai multŭ, căcĭ chiar duşmanii poporului nostru au trebuitŭ sĕ recunóscă eminentele calităţĭ intelectualĭ ale poporului românŭ. Făimosulŭ istoricŭ germanŭ Rösler a ḑisŭ: *când poporulŭ românŭ îşĭ va concentra industria şi comerciulŭ în mânile sale şi va dispune de capitalulŭ corĕspunḑĕtorŭ, celelalte naţiunĭ conlocuitóre din Transilvania vorŭ veni în periculŭ de a fi absorbite.* Deşi nu subscriemŭ aserţiunea acésta în tótă estensiunea, — căcĭ Românulŭ este iubitorŭ de înaintare fără de a fi condusŭ de idei de absorbire, ca Maghiarii, — totuşĭ industria şi comerciulŭ la poporulŭ nostru astăḑĭ au ajunsŭ şi trebue sĕ fiă considerate ca neapĕratŭ de lipsă.

Pre lângă înaintarea nóstră pe terenulŭ bisericescŭ şi scolarŭ, este timpulŭ supremŭ sĕ înaintămŭ şi pe terenulŭ industriei şi comerciului cu totŭ dinadinsulŭ, pentrucă sĕ nu uitămŭ, că crisa economică în care ne aflămŭ o simte poporulŭ nostru mai multŭ ca orĭ şi cine altulŭ, aşa încâtŭ astăḑĭ, mulţămită lui D-ḑeu, se începe a se vedea o interesare deosebită şi la elŭ. Acela, care este în nemijlocită atingere cu poporulŭ românŭ dela sate póte vedea, cum mulţĭ capĭ de familiă alergă mare parte la Braşovŭ, éră alţii în alte oraşe, pentru ca sĕ 'şĭ aşeḑe copii la meserii. Astăḑĭ începe şi poporulŭ nostru a se convinge, că numai plugulŭ nu mai este de ajunsŭ ca sĕ dea hrană la toţĭ, că fălcile de pămêntŭ ereḑ'te dela moşĭ şi strămoşĭ nu mai potŭ ajunge a se împărţi ca sĕ pótă trăi toţĭ copii unui tată de familiă. Avantagiele meseriilorŭ începŭ a fi cunoscute nu numai de inteligenţa română, ci şi de poporulŭ de rêndŭ. Cum stămŭ însĕ cu promovarea meseriilorŭ în Ţéra Oltului?

Despărţĕmêntulŭ Făgăraşŭ alŭ Asociaţiunei transilvane pentru înaintarea literaturei şi culturei poporului românŭ în adunarea sa din éstŭ anŭ ţinută la Sâmbata superióră s'a ocupatŭ — consciă de misiunea sa — ce e dreptŭ de cestiunea meseriilorŭ, însĕ aceea e prea puţinŭ. Trebue sĕ enunţŭ, că până când nu ne vomŭ întruni în o »Reuniune pentru promovarea meseriilorŭ la poporulŭ Olteanŭ«, tóte nisuinţele nóstre nu vorŭ produce fructele dorite; până atuncĭ mereu vomŭ fi paralisaţĭ de industria străină bine organisată. O reuniune bine organisată, bine condusă şi provĕḑută cu statute în regulă, ca a fraţilorŭ Braşovenĭ, ne póte pune în posiţiă a paralisa îmbrăţişarea industriei străinilorŭ prin poporulŭ nostru, ne póte pune în posiţiă sĕ vedemŭ cu ochii proprii, că sudórea poporului olteanŭ în valóre de ḑecĭ de mii anualĭ va rĕmânea totŭ avere naţională. Pentrucă, sĕ nu uitămŭ, că atuncĭ, când va dispune poporulŭ românŭ de cultura corĕspunḑĕtóre spiritului timpului, şi va concentra în mâna sa — în raportŭ cu numĕrulŭ sĕu — şi industria şi comerciulŭ, cu mândriă va putea privi în viitorŭ. Ér după acestea ḑicŭ numai „videant consules" până când nu va fi prea târḑiu. *n.*

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

PESTA, 21 Decemvre. — Comisiunea financiară a camerei deputaţilorŭ a stabilitŭ raportulŭ asupra bugetului pe 1887. Ministrulŭ preşedinte şi ministrulŭ de finanţe au datŭ lămurirĭ asupra situaţiunei financiare, au anunţatŭ o administraţiune mai corĕspunḑĕtóre scopului, gruparea căilorŭ ferate ale statului, revisuirea legii căilorŭ ferate vicinale, reducerea investiţiunilorŭ în mĕsură câtŭ se póte de mică, luarea de mĕsurĭ pentru împedecarea contrabandei de tutunŭ în ţéră.

DIVERSE.

Necrologŭ. — *Ioanŭ Vladŭ* proprietarŭ în Roşia montană, după lungă suferinţă a încetatŭ din viéţă în 13 Decemvre n. 1886 în etate de 75 anĭ, lăsândŭ în profundŭ doliu frate, surorĭ, fii şi nepoţĭ. Regretatulŭ a fostŭ bine meritatŭ pentru opidulŭ Roşia. Câtŭ timpŭ a funcţionatŭ în acestŭ opidŭ ca jude şi mai târḑiu ca notarŭ, pentru conscienţiositatea cu care a purtatŭ acestea oficii 'şĭ-a sciutŭ atrage iubirea şi stima coopidanilorŭ sĕi.

Fiă i ţĕrîna uşóră şi memoria neuitată!

Floricele d'ale catedrei. — Profesorulŭ propune din istoriă. Între altele esclamă: „In acele timpurĭ furtunóse, sórtea Germaniei atêrna de unŭ firŭ subţire, şi acestŭ firŭ subţire era Carolŭ celŭ grosŭ.

Inima în partea drĕptă. — In spitalulŭ centralŭ din Viena, despărţirea pentru morburĭ interne, s'a observatŭ la 6 Decemvre unŭ casŭ estraordinarŭ şi fórte interesantŭ. In acea ḑi s'a presentatŭ unŭ comerciante din România în vêrstă de 35 anĭ, spre a consulta pe medicii spitalului pentru o suferinţă cronică de peptŭ, de care pătimia de multŭ. Făcêndu-se esaminare bolnavului s'a constatatŭ împrejurarea curiósă, că tóte organele interne ale corpului sĕu se aflau într'o posiţiune întórsă, astfelŭ că inima lui se găsia în partea drĕptă, ficatulŭ în partea stângă, splina şi stomaculŭ érăşĭ la drĕpta şi aşa tóte celelalte organe într'o posiţiune inversă. Pacientulŭ n'avea nicĭ o ideă ce obiectŭ interesantŭ pentru unŭ muzĕu înfăţişéză persóna sa.

Inecaţĭ. — Din New-York se telegrafiază: Pensionatulŭ celŭ mare din Vicksburg, în care suntŭ copii din familiile cele mai avute, s'a închisŭ din causa pojarului. Fiindŭ Crăciunulŭ sprópe, 40 copii erau sĕ fie transportaţĭ la New-Orleans, ca de acolo sĕ plece acasă. Spre acestŭ scopŭ direcţia pensionatului închiriase unŭ vaporŭ. Pe drumŭ isbucnĭ unŭ focŭ pe vaporŭ. Urmă o spaimă şi o zăpăcélă îngrozitóre. Nu era nicĭ o scăpare. Totŭ vasulŭ era în flacărĭ. Au peritŭ cei 40 de copii cu ḑece femei ce-i însoţeau.

Siberia. — Cu ocasiunea serbărei centenarului alŭ treilea alŭ stabilirei Ruşilorŭ în Siberia (Noemvre 1586), „Gazeta rusă« dă o statistică despre numĕrulŭ persónelorŭ exilate şi închise în acéstă ţéră dela 1754 până la 1884. Numĕrulŭ totalŭ alŭ deţinuţilorŭ se urcă la 900,000 din carĭ 146,000 dela 1864 până la 1873. Mulţĭ din ei au evadatŭ. In 1877 s'a constatatŭ oficialŭ în guvernamentulŭ Tomsk că din 29,000 deţinuţĭ aprópe 10,000 fugiseră.

Au sburatŭ porumbiţele. — Intr'unŭ pensionatŭ de fete din Francfurtŭ, directórea a făcutŭ descoperirea, că trei eleve steteau în corespondenţă secretă cu nisce tinerĭ. După cum istorisesce „Int.-Bl.« fură convocate tóte fetele şi se ţinŭ o şedinţă, în care directóra condamnă purtarea celorŭ trei fete şi propuse sĕ se alégă dintre celelalte eleve unŭ comitetŭ, care sĕ'şĭ dea verdictulŭ asupra faptelorŭ celorŭ 3 pĕcătóse. Comitetulŭ se alese constândŭ din cincĭ eleve mai în vêrstă, o profesóră şi superióra. Vinerĭ a fostŭ sĕptĕmâna, séra, comitetulŭ tocmai ţinea şedinţa, când étă că o internă intră abia resuflândŭ în odaiă şi strigă sĕ vină repede ajutorŭ, fiindcă cele trei acusate s'au închisŭ într'o odaiă din parterŭ, declarândŭ că se sinucidŭ. Tóte alergară în parterŭ, asediară edăia, care era încuiată, şi cu tóte rugările celorŭ de afară, porumbiţele dinăuntru nu voiră sĕ deschiḑă. Ca sĕ facă sĕ sară uşa, nu erau puterĭ; se trimise decĭ în vecinĭ după bărbaţĭ. In curêndŭ apărură câţĭva flăcăi vênjoşĭ, carĭ făcură cuforţa sĕ sară uşa. Intrârdŭ înăuntru, fură opriţĭ la uşe, căcĭ una din cele trei fete ţinea în mână unŭ revolverŭ, cu care ameninţa că împuşcă pe oricine, care arŭ cuteza sĕ înainteze mai departe. Unulŭ dintre flăcăi însĕ nu se înspăimêntă de acéstă ameninţare, sări la fată şi'ĭ smulse din mână arma, care era încărcată. Din cercetările făcute resultă, că alte arme nu mai aveu fetele; de aceea fură lăsate deocamdată nesupĕrate. Când mai târḑiu fură visitate dispăruseră tóte trei. Fugiseră pe ferĕstra odăii situate în parterŭ. Incătrău au sburatŭ porumbiţele, nu se scie, destulŭ că n'au vrutŭ sĕ le apuce anulŭ nou în pensionatŭ, ci. . . . întrebaţĭ pe cei trei tinerĭ, décă'i cunósceţĭ.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. GROSS, şi în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

---

fóia săséscă din locŭ despre cele ḑise în acea „serată literară» de profesorulŭ I. Gross:

„Hunfalvy s'a simţitŭ provocatŭ a scrie acéstă lucrare prin opulŭ profesorului românŭ Xenopolŭ din Iaşĭ: „O enigmă istorică, Românii în Evulŭ mediu," în care acesta le împută contrarilorŭ istoricilorŭ românĭ cu privire la originea lorŭ o procedere »neistorică". Punctele principale ale opului d-lui Hunfalvy cu privire la timpulŭ mai vechiu suntŭ următórele: 1) Poporaţiunea imigrată, cum ḑice Mommsen, în numĕrŭ preponderantŭ din Dalmaţia şi Asia mică, orĭ ce a putută fi, numai romană nu; aşa déră poporaţiunea română de acum nu'şĭ trage originea dela colonia traiană. 2) Românismulŭ a dispărutŭ din Ardélŭ şi din provinciile vecine totŭ aşa, ca şi din Britania, Vindelicia, Noricum ş. a.; de aceea e cu neputinţă o legătură de descendinţă a Românilorŭ cu Romanii. Aserţiunea despre o mişcare încóce şi încolo a poporaţiunei romăne din ţinuturĭ în munţĭ şi îndĕrĕtŭ este o poveste. 3) Dominaţiunea romană a duratŭ în nordulŭ Dunărei numai 165 anĭ. Multŭ mai nainte a începutŭ ea în Peninsula balcanică şi a latinisatŭ aceste provincii multŭ mai temeinicŭ decâtŭ Dacia traiană. De acolo au emigratŭ în suta 12-ea Valachii şi Bulgarii în România, Galiţia, Ardélŭ. — Interesantulŭ şi bine lucratulŭ tractatŭ a fostŭ ascultatŭ de cei de faţă cu mare atenţiune.«

Cum se vede, »amicii literaturei« saşĭ nu prea suntŭ în curentŭ cu progresulŭ sciinţei istorice, cu cele petrecute la congresŭ, cu cele ce se scriu despre continuitatea Românilorŭ în Dacia traiană nu numai de istoricii românĭ, ci şi de istoricii străinĭ, afară de cei ungurĭ şi saşĭ. Nu vreau sĕ trécă peste programulŭ istoricŭ alŭ lui Rösler. Sulzer şi alţii, continuatŭ aḑĭ de d. Hunfalvy, suntŭ »amicĭ ai literaturei« într câtŭ acéstă literatură, anume istorică, le vine lorŭ la socotélă şi e contra Românilorŭ. Şi nu credemŭ, că rătăcimŭ, décă susţinemŭ, că aceştĭ „amicĭ ai literaturei" nicĭ habarŭ n'au de cele ce scriu despre Românĭ alţii, afară de d. Hunfalvy.

Dér sĕ le lăsămŭ mângâerea a face istoriă baremĭ între păreţii localităţiĭ casinei, căcĭ nimenea, cu atâtŭ mai puţinŭ „amicii literaturei« hunfalvyane vorŭ fi în stare a reînvia teoriile contrare continuităţii Românilorŭ în Dacia traiană. Pentru aceste teorii n'a rĕmasŭ decâtŭ compunerea unei oraţiunĭ funebre. Şi cine scie, décă nu o vorŭ compune chiar d. Hunfalvy cu „amicii literaturei!«

Cursulŭ la bursa de Viena

din 21 Decemvre st. n. 1886.

Rentă de aurŭ 5%	103 75
Rentă de hârtiă 5%	93 40
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	151.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	99.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	126 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	119 60
Bonurĭ rurale ungare	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104 25
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 25
Bonurĭ rurale transilvane	104 60
Bonurĭ croato-slavone	105.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	120 75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123.10
Renta de hărtiă austriacă	82.35
Renta de arg. austr.	82 70
Renta de aurŭ austr.	111 80
Losurile din 1860	137.55
Acţiunile băncel austro-ungare	875 —
Act. băncel de creditŭ ung.	302.50
Act. băncel de creditŭ austr.	292.30
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.97
Napoleon-d'orĭ	9.96
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.87
Londra 10 Livres sterlinge	126.25

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 8 Decemvre st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	91—	92—
Renta rom. amort. (5%)	91 1/2	92—
» convert. (6%)	86 1/2	87—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	33—	35—
Credit fonc. rural (7%)	104 1/2	105—
» „ „ (5%)	87 1/2	88—
» » urban (7%)	102—	102 1/2
» » » (6%)	93—	94—
» » » (5%)	84 1/4	85—
Banca naţională a României 500 Lei	1025	1035
Ac. de asig. Dacia-Rom.	264	268
« » » Naţională	200	215
Aurŭ contra bilete de bancă	17.1/4	17.3/4
Bancnote austriace contra aurŭ	2.01	2.30

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 22 Decemvre st. n. 1886.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.43	Vênd.	8.45
Argint românesc	»	8.40	»	8.42
Napoleon-d'orĭ	»	9.93	»	9.95
Lire turcescĭ	»	11.30	»	11.33
Imperialĭ	»	10.30	»	10.33
Galbenĭ	»	5.95	»	5.97
Scrisurile fonc. »Albina»	»	100.50	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	116.—	»	117.—
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela I Octomvre st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	—	7.30
Predealŭ	—	—	—	1.14
	—	—	—	—
Timişŭ	—	—	—	1.45
Braşovŭ	—	—	—	—
	7.47	—	4.16	2.32
Feldióra	8.24	—	5.02	—
Apatia	8 51	—	5 43	—
Agostonfalva	9.14	—	6.15	—
Homorodŭ	9.51	—	7.06	—
Haşfaleu	11.03	—	8.52	—
Sighişóra	11.29	—	9.19	—
	11.26	—	9.31	—
Elisabetopole	12 00	—	10.16	—
Mediaşŭ	12.29	—	10.57	—
Copsa mică	12.44	—	11.19 11.31	—
Micăsasa	1.05	—	11.52	—
Blaşiu	1.34	—	12.31	—
Crăciunelŭ	1.46	—	12.48	—
Teiuşŭ	2.09	—	1.22	—
Aiudŭ	2.39	—	2.18	—
Vinţulŭ de susŭ	3.01	—	2.48	—
Uióra	3.08	—	2 56	—
Cucerdea	3.14	—	3 64	—
Ghirisŭ	3.53	—	4 51	—
Apahida	5.10	—	5.28	—
Cluşiu	5.30	—	5 56	—
	—	6.03	—	8.00
Nedeşdu	—	6.21	—	8.36
Ghirbĕu	—	—	—	9.02
Aghirişŭ	—	—	—	9.32
Stana	—	—	—	10.11
Huiedinŭ	—	7.14	--	10.51
Ciucia	—	7.43	—	12.16
Bucia	—	—	—	12.50
Bratca	—	—	—	1.21
Rév	—	8.22	—	2.02
Mező-Telegd	—	8.48	—	3.06
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	3.38
Várad-Velinţe	—	—	—	3.54
Oradia-mare	—	9.13	—	4.05
	—	9.18	10.55	4.50
P. Ladány	—	10.38	1.23	7.28
Szolnok	—	12.20	3.24	—
Buda-pesta	—	2.15	10.05	—
Viena	—	—	2.15	—
	—	8.00	6.05	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	—
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.20	8.00
Szolnok	11.05	3.58	7.38	9.34	11.40
P. Ladány	2 02	5.28	5 40	11.26	2.31
Oradea mare	4.12	6.58	9.14	1.38	—
Várad-Velencze	—	—	9.24	2.06	-
Fugyi-Vásárhely	—	—	9 41	2.17	—
Mező-Telegd	—	7.33	10 19	2.40	—
Rév	—	8.04	11.38	3.24	—
Bratca	—	—	12.18	3.47	—
Bucia	—	—	12.54	4.07	—
Ciucia	—	8.58	1.57	4.33	—
Huiedin	—	9.28	3.11	5.15	—
Stana	—	—	3.40	5.34	—
Aghiriş	—	—	4.15	5.55	—
Ghirbĕu	—	—	4.36	6.07	—
Nedeşdu	—	—	4.58	6.24	--
Cluşiu	—	10.28	5.26	6.43	--
	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11.19	—	—	—	7.36
Ghiriş	12 30	—	—	—	9.06
Cucerdea	1.01	—	—	—	9.53
	1 06	—	—	—	10.—
Uióra	1.13	—	—	—	10.09
Vinţulŭ de susŭ	1.20	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1 41	—	—	—	10.48
Teiuşŭ	2.00	—	—	—	11.14
Crăciunelŭ	2 35	—	—	—	12.12
Blaşŭ	2.48	—	—	—	12.30
Micăsasa	3.20	—	—	—	1.12
Copşa mic	3 36	—	—	—	1.32
Mediaşŭ	4.00	—	—	—	2.18
Elisabetopole	4.3	—	--	—	3.03
Sigişóra	5.12	—	—	—	3.49
Haşfaleu	5.37	—	—	—	4.28
Homorod	7.0	—	—	—	6.16
Agostonfalva	7.43	—	—	—	7.06
Apatia	8.11	—	—	—	7.46
Feldióra	8.41	—	—	—	8.25
Braşovŭ	9.21	—	—	—	9.15
	—	—	1.55	—	—
Timişŭ	—	—	2.53	—	—
Predealŭ	—	—	—	—	--
	—	—	3.28	—	—
Bucurescĭ	—	—	9.35	—	—

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.24	—	2.40
Alba-Iulia	11.39	—	3.14
Vinţulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Şibotŭ	12.52	—	4.50
Orăştia	1.01	—	5.18
Simeria (Piski)	2.03	—	5.47
Deva	2 52	—	6.35
Branicica	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4 08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborşin	5 30	—	8.46
Bĕrzova	5.56	—	9 33
Conopŭ	6.27	—	9.53
Radna-Lipova	6.47	—	10 27
Paulişŭ	7.28	—	10.42
Gyorok	7.43	—	10.58
Glogovaţŭ	7.59	—	11 25
Aradŭ	8.28	—	11.39
Szolnok	8 42	—	4 52
	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12 10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok	11.20	12.41	—
	4 10	5.45	—
Aradŭ	4 30	6.—	7 04
Glogovaţŭ	4 43	6.13	7.22
Gyorok	5 07	6.38	7.58
Paulişŭ	5.19	6.51	8 17
Radna-Lipova	5.41	7.10	8 36
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bêrzova	6 28	7.55	—
Soborşin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8 34	9.41	—
Ilia	8 55	9. 8	—
Branicica	9 19	10.17	—
Deva	9.51	10 42	- -
Simeria (Piski)	10.35	11 07	—
Orăştiă	11.11	11.37	—
Şibotŭ	11.43	12.—	—
Vinţulŭ de josŭ	12 18	12.29	- -
Alba-Iulia	12 36	12.46	—
Teiuşŭ	1.29	1.41	--

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.15	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timişóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	11.25	—	2.42
Streiu	11.58	—	3.25
Haţegŭ	12.46	—	4 16
Pui	1.37	—	5.11
Crivadia	2.24	—	5.58
Baniţa	3 05	—	6 40
Petroşenĭ	3.37	—	7.12

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroşenĭ	10 07	—	6.10
Baniţa	10 48	—	6.53
Crivadia	11.25	—	7 37
Pui	12.05	—	8.20
Haţegŭ	12.42	—	9.01
Streiu	1.22	—	9.52
Simeria	1.53	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Königes & Kopony, Zernescĭ.